

Hållbar upphandling

Hållbar upphandling

Gemensamt projekt

Stockholms Läns landsting, Västra Götalandsregionen och Region Skåne är huvudmän för framförallt sjukvård men också för kollektivtrafik och hållbar tillväxt inom sina respektive regioner. Vi har tillsammans genomfört ett pilotprojekt under 2007 och 2008 – **Inköp med socialt ansvar ger hållbar upphandling**. I samband med detta har vi startat en dialog med våra gemensamma leverantörer för att sätta press på dem att arbeta aktivt med socialt och etiskt ansvar inom produktionen av de artiklar de levererar till oss. Samarbetet ska leda till ökad kunskap och samsyn om hur och när vi kan ställa sociala krav samt hur de ska följas upp.

Uppförandekod

Projektet har resulterat i att en gemensam uppförandekod för socialt ansvar för leverantörer har arbetats fram. Uppförandekoden ska användas i samband med kontraktsskrivningen och då godkännas av leverantören.

I grunden handlar det om att fokus för den offentliga upphandlingen flyttas till att även inkludera aspekter som socialt ansvar. Det finns stora brister i produktionen av de varor som kommuner, landsting och myndigheter köper in. Varken politiker eller allmänhet anser att det är acceptabelt att leverantörer till offentlig sektor bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter och utnyttjar människor och miljö för att producera det vi konsumerar.

Verktyg för påverkan

Tillsammans upphandlar vi varor och tjänster för ca 65 miljarder kr per år. Vi svarar därmed för 55 % av upphandlingsvolymen av sjukvårdsartiklar i Sverige. Målet med projektet *Hållbar upphandling* är att använda våra organisationers inköpsprocesser på ett sådant sätt att pengarna, utöver att möjliggöra leverans av önskade varor och tjänster, även bidrar till mer långsiktiga sociala och mänskliga mål. I den nya Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) anges att "En upphandlande myndighet får ställa särskilda sociala, miljömässiga och andra villkor för hur ett kontrakt skall fullgöras. Dessa villkor skall anges i annonsen om upphandling eller i förfrågningsunderlaget."

Våra tre organisationer har sedan många år ställt långtgående miljökrav på den specifika produkten vid varje varuupphandling. De miljökrav som finns med i den nu framtagna uppförandekoden handlar om den lokala miljöpåverkan som genereras i samband med produktionen.

Hållbar utveckling

Inom ramen för begreppet hållbar utveckling finns, förutom de ekologiska och ekonomiska frågorna, även det sociala området. Denna del handlar om att ta ett socialt ansvar i sin verksamhet, och att arbeta för att grundläggande mänskliga rättigheter och arbetsvillkor uppfylls vid produktion av varor och tjänster.

Social utveckling

- Jämställdhet och rättvisa
- Barnarbete
- Diskriminering
- Hälsa och livskvalitet
- Mänskliga rättigheter
- Arbete och arbetsmiljö

HÅLLBAR UTVECKLING

Ekonomisk utveckling

- Rättvis resursfördelning mellan länder och människor
- Möjlighet till arbete och försörjning
- Hållbara konsumtions- och produktionsmönster
- Konsumenternas inflytande och näringslivets ansvar
- Långsiktig tillväxt

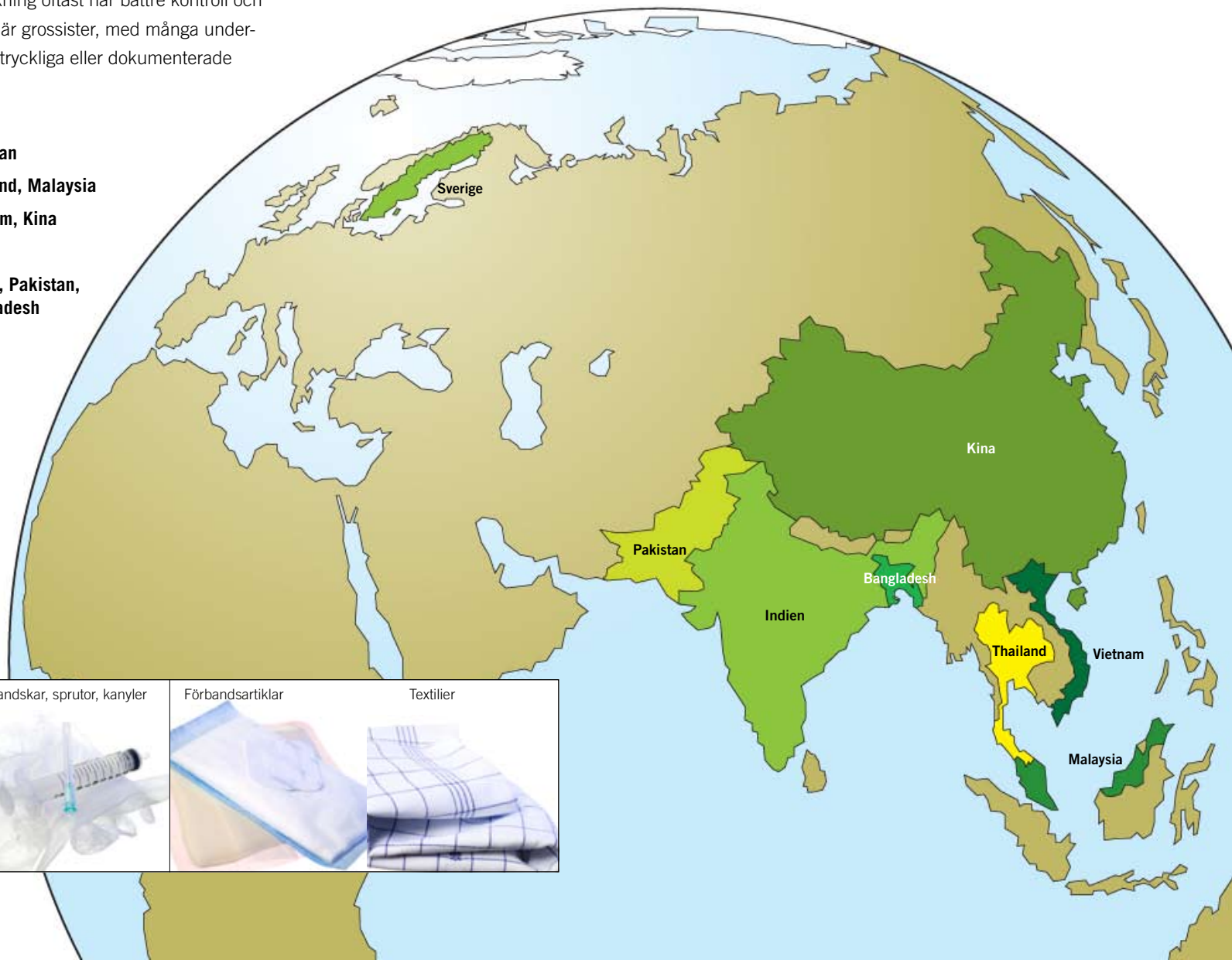
Ekologisk utveckling

- Ämnen från jordskorpan får inte öka i naturen
- Ämnen från samhällets produktion får inte öka i naturen
- Ingen utarmning av den biologiska mångfalden
- Effektiv och rättvis användning av energi och resurser

Prioritering av produktkategorier

Vårt gemensamma projekt har resulterat i att fem produktkategorier specificerats som särskilt viktiga att följa upp vad beträffar sociala och etiska villkor i produktionen. Dessa objekt kommer ofta från företag med leverantörer i sydostasien. En kartläggning av våra leverantörer har visat att de med egen tillverkning oftast har bättre kontroll och egna uppförandekoder. Däremot har de företag som är grossister, med många underleverantörer, ofta sämre insikt nedströms och inga uttryckliga eller dokumenterade rutiner för socialt ansvarstagande.

- Instrument och rostfria sjukvårdsartiklar **Pakistan**
- Operationsartiklar, engångs **Thailand, Malaysia**
- Handskar, sprutor, kanyler **Vietnam, Kina**
- Förbandsartiklar **Kina**
- Textilier **Indien, Pakistan, Bangladesh**

Den av landstinget/regionen beslutade uppförandekoden

Uppförandekod för leverantörer

Våra leverantörer (avtalspartners) ska respektera grundläggande sociala krav i sin verksamhet. Produkter som levereras till landstinget/regionen skall vara framställda under förhållanden som är förenliga med:

- ILO:s åtta kärnkonventioner nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182
- FN:s barnkonvention, artikel 32
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringsskydd som gäller i tillverkningslandet.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Leverantören ska respektera de mänskliga rättigheterna enligt FN:s definition.

PRINCIPER OCH ANSTÄLLDAS RÄTTIGHETER

Nationell lagstiftning

Lagstiftningen i de länder där leverantören är verksam ska efterlevas och utgör alltid en miniminivå för de anställdas villkor. Ställer nationell lagstiftning högre krav än ILO:s konventioner, eller FN:s förklaring om mänskliga rättigheter, ska alltid denna ha företräde.

Ingen förekomst av barnarbete (ILO 138 och 182)

Barnarbete, enligt definitionen i ILO-konventionen, får inte förekomma och företaget har ett ansvar för att utveckla socialt och ekonomiskt hållbara alternativ (t.ex. utbildning) till barnarbete i de fall det förekommer.

Ingen förekomst av tvångsarbete (ILO 29 och 105)

Att utnyttja någon form av tvångs- eller straffarbete accepteras inte.

Ingen förekomst av diskriminering (ILO 100 och 111)

Diskriminering på grundval av etnisk tillhörighet, kön, religion, socialt ursprung, handikapp, politiska åsikter eller sexuell orientering får inte förekomma.

Löner och arbetstider

Lön ska betalas direkt till den anställde på överenskommen tid och till fullo. Den nationellt lagstadgade minimilönen är lägsta accepterad lönenivå. Veckoarbetstiden får inte överstiga den lagliga gränsen och övertid ska vara betald.

Föreningsfrihet och organisationsrätt (ILO 87 och 98)

I länder där föreningsrätten är begränsad eller under utveckling, ska leverantören medverka till att anställda får möta företagsledningen för att diskutera löne- och arbetsvillkor utan negativa konsekvenser.

MILJÖ

Företaget ska sträva efter att minska såväl sin energi- och resursförbrukning som sitt avfall och utsläpp till mark, atmosfär och vatten. Kemikalier skall hanteras på ett för människan och naturen säkert sätt.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Arbetsmiljön ska hålla en nivå som överensstämmer med internationella riktlinjer. Anställda ska informeras om de eventuella hälsorisker som arbetet kan medföra. Alla anställda ska ha tillgång till och använda relevant skyddsutrustning.

INSPEKTIONER

Genom att leverantören, VD/ansvarig firmatecknare, skriver under dokumentet intygas att leverantören, och eventuella underleverantörer, följer de krav som är formulerade i detta dokument. Underskriften ger oss rätt att genom inspektion, eller på annat sätt, undersöka att dokumentets krav efterlevs.

FÖRETAGETS NAMN _____

SIGNATUR _____

NAMNFÖRTYDLIGANDE _____

DATUM _____

Internationella konventioner och avtal

Definitionen av etiskt och socialt ansvarstagande brukar vara att man ska känna och utöva ansvar, omsorg, respekt, tolerans, öppenhet och samarbete på arbetsplatsen. Dessa värden finns formulerade i följande internationella konventioner och avtal:

FN:S KONVENTION FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Mänskliga rättigheter omfattar mer än sociala och kulturella rättigheter:

- Barnarbete
- Diskriminering
- Anställdas rätt till förenings- och organisationsfrihet
- Skäliga löner
- Grundläggande säkerhet och hälsa på arbetsplatsen

FN:S VÄRDEDOKUMENT GLOBAL COMPACT

Uppförandekod med principer om:

- Mänskliga rättigheter
- Rättigheter i arbetslivet
- Miljöåtaganden
- Ställningstagande mot korruption

ILO:S KONVENTIONER

- Internationell motsvarighet till LO
- ILO arbetar främst för acceptabel arbetsmiljö
- Åtta st kärnkonventioner

Barnarbete. **138 och 182**

Tvångsarbete och obligatoriskt arbete. **29 och 105**

Diskriminering och lika lön. **100 och 111**

Föreningsfrihet och organisationsrätt. **87 och 98**

OECD:S RIKTLINJER FÖR MULTINATIONELLA FÖRETAG

- Rekommendationer från anslutna regeringar till multinationella företag.
- Krav på hållbar utveckling i de länder man verkar i.
- Ansluter till FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.
- Öppenhet i redovisning.

AGENDA 21

- Handlingsprogram för hållbar utveckling.
- Utrota fattigdom. Avvärja hot mot miljön.
- 40 kapitel
- Huvudvikten lagd på miljöhot

ILO:s konventioner

Tabellen visar vilka av ILO:s kärnkonventioner som nedanstående länder har ratificerat (godkänt).

LAND/KONVENTION	Föreningsfrihet och organisationsrättighet		Tvångsarbete och obligatoriskt arbete		Diskriminering och lika lön		Barnarbete	
	87	98	29	105	100	111	138	182
Kina	–	–	–	–	OK	OK	OK	OK
Indien	–	–	OK	OK	OK	OK	–	–
Malaysia	–	OK	OK	OK	OK	–	OK	OK
Pakistan	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Thailand	–	–	OK	OK	OK	–	OK	OK
Vietnam	–	–	OK	–	OK	OK	OK	OK

Uppföljning och revision

Enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) bör man inte ställa krav som man inte har för avsikt att följa upp. Uppföljningsarbetet är ett bra tillfälle att kommunicera dessa frågor med våra leverantörer och dessutom en bra möjlighet att sätta press och visa att vi tycker detta är viktigt.

Tillvägagångssättet för våra tre organisationer blir att leverantören skriver under, och på så sätt godkänner, uppförandekoden i samband med kontraktsskrivandet (särskilt kontraktsvillkor). Under minst en gång under kontraktstiden kommer vi sedan att begära

in handlingar och dokument som styrker att leverantören och eventuella underleverantörer följer uppförandekoden. Utifrån granskningen av dessa dokument beslutar vi sedan om stickprovskontroller som då ska göras på plats, i själva produktionen av de artiklar som levereras till oss. Alla uppföljnings- och revisionskostnader finansieras gemensamt av våra tre landsting/regioner.

Tillverkning av kirurgiska instrument i Pakistan...

...till en operation i Sverige.

ISO 26 000 – vägledning för socialt ansvarstagande

I vårt arbete med framtagandet av den gemensamma uppförandekoden har vi kontinuerligt bevakat det arbete som pågår med att utarbeta en ny internationell standard ISO 26 000 – Vägledning för Socialt ansvarstagande. Vi deltar också aktivt i detta standardiseringsarbete, både på nationell och internationell nivå.

SYFTEN MED ISO 26 000

- Internationellt ramverk för socialt ansvarstagande
- Stödja organisationer att utveckla samhällsansvar och bidra till hållbar utveckling
- Underlätta en trovärdig kommunikation
- Öppen och konstruktiv dialog med intressenter

ARBETET PÅBÖRJADES JANUARI 2005 EFTER

TVÅ ÅRS FÖRARBETE

Beslutat:

- *Titel:* Guidance on Social Responsibility
- *Nr:* ISO 26 000
- *Målgrupp:* Alla typer av organisationer
- *Typ av standard:* Vägledning – rådgivande
- 5 års utveckling – färdig standard 2010
- I nuläget deltar cirka 80 länder

I senaste utkastet av ISO 26 000 (Juni 2008) finns sju principer för socialt ansvarstagande samt sju kärnområden och vi kan konstatera att vår uppförandekod samt vårt arbete med att ställa krav på våra leverantörer väl överensstämmer med dessa principer och områden. Vi tror att det på sikt är viktigt för att detta arbete ska få genomslag internationellt och underlätta i kontakten med våra leverantörer.

Broschyren kan beställas via e-post

informationsmaterial.lsf@sll.se

eller via fax 08-737 49 59.

